

Утворюються також слова з другими компонентами — грецькими і латинськими елементами *-phob*, *-phobia* “той, який боїться, одержимий манією”, наприклад: *americanophobe* “який ненавидить все американське”; *acrophobe/acrophobia* “страх перед висотою”; *heterophobe/heterophobia* “страх перед особами протилежної статі”.

Не менш продуктивними є форми *photo-*; *hydro-*; *neuro-*; *electro-*; *immuno-*; *cryo-*. З'являються нові одиниці для позначення занять, які не існували раніше, із латинськими *aqua-* і *mar-*: *mariculture*, *aquafarm* “розведення морських тварин і рослин у природних умовах”.

Наявність великої кількості неологізмів, які постійно поповнюють словниковий склад мови і утворюються за зразком греко-латинських слів, тобто мають як перший і другий компоненти комбінуючі форми, підтверджує активність цього словотворчого елемента на сучасному етапі розвитку англійської мови.

Література

1. The Random House Dictionary of the English Language. — Bombay, New Dehli Calcutta, Madras, Bangalore: Allied Publishers Private Limited, 1975. — 1568 p.
2. The Second Barnhart Dictionary of New English. — N. Y.: Barnhart Books, 1980. — 520 p.
3. Standard Dictionary of the English Language. — London: Funk and Wagnals, 1963. — 1505 p.
4. Webster's New World Dictionary of the American Language. — New York: Simson and Schuster, 1980. — 1692 p.
5. The Toronto Sun. Friday, 2002. — January, 5. — 136 p.
6. The Globe and mail. Toronto, Friday, 2002. — January, 10. — 88 p.

Nataliya Nedilenko. Neologisms as Compound Nouns with Elements of Greek and Latin Origin. This article deals with the newformed compound nouns which consist of elements of Greek and Latin origin (combining forms). Nouns stated at the newspapers are analyzed, the examples are given. Specific attention is paid to the place of combining forms within the analyzed words.

Андрій Рожик

ОСОБЛИВОСТІ ШВЕЙЦАРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТА МОВИ З ПОГЛЯДУ ПОЛІВАРІАНТНОСТІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Сучасна німецька мова поширена у декількох європейських країнах. Нею розмовляє населення Німеччини, Австрії, Швейцарії та деяких інших країн. У кожній із них існують певні відмінності у вживанні німецької мови, які стосуються насамперед вимови, граматики, словотвору, лексики, фразеології, прагматики та ін.

У сучасних дослідженнях прийнято вважати, що німецька мова за своєю структурою є полінаціональною, і виявити закономірності при її вживанні ми можемо часто лише у загальних рисах. Про те, що існують певні відхилення від так званого мовного стандарту (*deutsche Standardsprache*) відомо вже давно [1, с. 205]. Проблемними залишаються лише питання про статус таких відхилень і питання про розмір мінімальної групи мовців, де можливе вживання німецької мови без значних відмінностей, тобто однорідної (гомогенної) групи у мовному відношенні [9, с. 2-3].

У цьому випадку варто виходити з припущення про гетерогенність мови у рамках локально обмеженої групи мовців. Мова складається з безлічі ідеолектів, які мають певні спільні риси. Кожна мовна особливість у вживанні мови зумовлена екстра- та інтралінгвальними чинниками, якими можуть бути, наприклад, стать, соціально-економічний статус, а також належність до певного стилю мови та ін. Дослідження таких чинників є первинним для вивчення діалектів, яке здійснюється на усіх рівнях мовної системи.

Мову кожної з цих країн ми позначимо терміном *національний стандартний варіант* (*nationale Standardvarietät*, за термінологією Аммона [2, с. 73]). У колишній радянській лінгвістиці та у сучасних українських дослідженнях прийнято вживати для такого позначення термін *національний варіант*. У німецькомовних країнах уживається термін *Standardvarietät* або *nationale Standardvarietät*, котра повинна містити у собі принаймні один національний варіант. У мовній терміносистемі рідше використовується термін *nationale Variante*

синонімічний до *Standardvarietät*. Доцільніше проте застосовувати термін *національний стандартний варіант*, оскільки термін *національний варіант* може бути також відповідником до німецького терміна *nationale Varietät*. На функціональному рівні система німецької мови включає три національні стандартні варіанти: у Німеччині, Австрії та Швейцарії. Вживання німецької мови в інших країнах (як наприклад Бельгії, Люксембурзі, Ліхтенштейні, північній Італії) не прийнято вважати національним стандартним варіантом. [16, с. 40-67] розглядає такий підхід щодо визначення національних варіантів як не зовсім точний і навіть спрощений, оскільки межі національних варіантів не обов'язково повинні збігатися із державними кордонами. На його думку, краще було би користуватися терміном *мовні ареали*, сфера вживання яких виходить за межі тієї чи іншої країни. Водночас німецька мова є полінаціональною. Це означає, що мовні центри, які поділяються на державні та національні, утворюються різними націями [1, с. 44].

Вказаний термін доцільно розглядати не просто як загальноновживаний у німецькій мові інших націй, для того, щоб мова могла визнаватися полінаціональною, у кожній з цих націй повинні існувати певні форми мови, що вважаються стандартом і спостерігаються лише в цій нації. Отже, стандартизація є важливою умовою полінаціональності мови. При виконанні цієї умови до терміна *полінаціональність* синонімічно може вживатися термін *поліваріантність*. Саме тому поліваріантність німецької мови включає три національних варіанти: німецький, австрійський та швейцарський.

Для дослідження мовної ситуації у Швейцарії за вихідний пункт беремо для порівняння загальнонімецький мовний стандарт (*deutsche Standardsprache*). Однак необхідно зауважити, що цей термін є досить умовним, оскільки будь-який стандарт містить у собі певні риси регіональних варіантів, але варіативність у стандарті є значно меншою, ніж у діалектах, тому для контрастивного порівняння цей термін є доцільним.

Мовна ситуація у Швейцарії є особливою. Тут функціонують три державні мови, кожна з яких уживається у певній частині країни. Багатомовність зумовлена насамперед конфедеративним державним устроєм та значними повноваженнями кантонів, котрі мають право вирішувати, на якій із державних мов відбувається навчання у школах. Оскільки у цій статті розглядається лише ситуація у німецькомовній частині країни, то доцільно розрізнити усну мову (*mündliche Sprache*) та письмову мову (*Schriftsprache*). У першій із названих мов функціонують два типи: так званий діалектний тип швейцарської мови — *Schweizerdeutsch* [*Schwyzerdütsch*] та усна стандартна мова (*Schweizer Schriftdeutsch* або *Schweizer Hochdeutsch*), котра відображає письмову мову в усній формі. Термін *усна стандартна (письмова) мова* на перший погляд здається незрозумілим, проте є найбільш точним відповідником терміна *Schweizer Schriftsprache* або *Schweizerhochdeutsch*. Термін *Schweizer Hochdeutsch* часто вживається насамперед німецькими лінгвістами для позначення стандартного варіанта німецької мови у Швейцарії в усній чи письмовій формі, але він не зовсім вдалий оскільки цей варіант має інший соціальний статус у Швейцарії, ніж *Hochdeutsch* у Німеччині чи Австрії.

Діалектний тип мови обіймає низку певних діалектів, що регіонально детерміновані і поширені у певних локальних ареалах. Він вживається в усній формі як мова повсякденного спілкування та у письмовій формі, зокрема у діалектній літературі, неофіційному листуванні тощо. Усна стандартна мова має досить обмежену сферу вживання і використовується у розмові з іноземцями (наприклад жителями Німеччини), в офіційних промовах, частково на телебаченні та в радіомовленні, нею навчають у школі, починаючи з другого класу, і читають лекції в університетах. Уживання стандартної мови переважно обмежене лише письмовою формою. Діалектний тип мови, який у Швейцарії більш поширений, є первинним для швейцарців, стандартна мова не функціонує насамперед у повсякденних мовних ситуаціях і часто сприймається як чужа мова.

Щодо діалектного типу мови, ми розрізняємо у Швейцарії (аналогічно до Німеччини та Австрії) декілька *регіональних мовних варіантів* (*Varietät*), як наприклад: *Baseldeutsch* (діалект регіону Базель), *Berndeutsch* (діалект регіону Берн), *Zürichdeutsch* (діалект регіону Цюріх), *Berner Oberlanddeutsch* (верхньобернський діалект), *St. Galler Deutsch* (діалект регіону Санкт-Галлер), *Walliserdeutsch* (діалект регіону Валіз) та ін. Термін *регіональний мовний варіант* відповідає німецькому *Varietät*. Указаний регіональний варіант необхідно відрізнити від національного варіанта німецької мови. Слід також звернути увагу на те, що не можна провести

чіткої межі між діалектами німецькомовної частини Швейцарії та діалектами південної Німеччини, наприклад, діалект регіону Базель є більш подібним до верхньорейнського діалекту, ніж, скажімо, до бернського діалекту. Швейцарські мовні варіанти не мають якогось надрегіонального стандарту, який був би чинним для всіх них [18, с. 58].

Варто також відкинути твердження про існування так званого загальношвейцарського діалектного койне чи якоїсь загальної спільної мови (*Verkehrssprache*) [3, с. 63; 20, с. 17]. Кожен житель Швейцарії розмовляє на своєму діалекті, проте існує значна лінгвістична подібність між діалектами, вони не настільки відмінні, щоб бути незрозумілими для мешканців інших регіонів. Унаслідок такої ситуації тут не сформувався окремий наддіалектний стандарт. На відміну від мовної ситуації в Німеччині, де наприклад, житель Баварії та житель північної частини Німеччини будуть розмовляти між собою не кожен на своєму діалекті (*Varietät*), а на мовному стандарті (*deutsche Standardsprache* або *Hochsprache*), мешканці Швейцарії спілкуватимуться між собою кожен відповідно на своєму діалекті. Така комунікативна ситуація позначається терміном полідіалектальний діалог (*der polydialektale Dialog*) [8, с. 28].

Діалектний тип мови відрізняється від усного стандарту насамперед вимовою. Існує також значна лінгвальна дистанція між діалектним та стандартним типом мови. Навіть діалекти великих міст відмінні від швейцарського стандарту. Крім того, діалекти значно відрізняються від загальнонімецького стандарту. Ось чому — вони створюють значний комунікативний бар'єр стосовно інших німецькомовних країн, оскільки часто незрозумілі для їх жителів. Діалектний тип мови є суттєвим елементом швейцарської ідентичності, бо відрізняє мову швейцарців від німецької мови. І саме цей тип мови стримував проникнення німецької культури у Швейцарію, сприяв політичній незалежності і формуванню національної свідомості швейцарців.

Таку ситуацію, де паралельно існують декілька типів мови, прийнято позначати як мовна диглосія (*Diglossie*). Термін *диглосія* вперше ужив Ferguson [5, с. 44]. Ним позначають таку двомовність у межах однієї мови, коли два мовних рівні: діалект та стандарт паралельно функціонують і доповнюють один одного, маючи зазвичай також різний соціальний статус. Тобто існує мова верхів та низів, або *Hi and Low Variety*. Проте цей термін не зовсім точний для мовної ситуації у Швейцарії. Діалектний тип мови (*Schweizerdeutsch*) не є соціально маркованим, він не менш престижний, ніж усний чи письмовий стандарт. *Hochdeutsch* у Швейцарії відмінний від *Hochdeutsch* у Німеччині, отже, термін *Schweizerhochdeutsch* є умовним, замість нього краще вживати термін *Schweizer Schriftsprache* у значенні стандартної мови.

Діалекти у Швейцарії вживаються усіма жителями без винятку, незалежно від соціального стану та освіти. У Німеччині та Австрії послуговування діалектом часто обмежується сільською місцевістю і є соціально маркованим. Вживання мовного стандарту у цих країнах є ознакою освіченості та належності до вищого щаблю соціальної ієрархії. Діалектний тип, крім того, також соціолектально немаркований, тобто він може вживатися в усіх мовних ситуаціях. Завдяки своїм специфічним функціям швейцарські діалекти значно відрізняються від алеманських діалектів південної Німеччини. Хоча з лінгвістичної точки зору дистанція між ними мінімальна, проте алеманські діалекти у південній Німеччині вживаються не у всіх сферах мовлення, тобто відмінність є функціональною.

У Швейцарії для позначення мовної ситуації прийнято вживати термін *медіальна диглосія* (*mediale Diglossie*), який охоплює вживання мови як усної, так і письмової. В усній мові вживається лише діалект, письмова мова (чи письмова мова в усній формі) значно відмінна від діалекту і сприймається швейцарцями як чужа. Диглосія охоплює всю німецькомовну Швейцарію, тому ми можемо говорити про загальну або тотальну диглосію. Варто також зауважити, що два типи мови — діалект (в усній формі) та стандарт (переважно лише письмова форма) — є чітко розмежовані між собою і не поєднуються. Тому, наприклад, переговори відбуватимуться на діалекті, але протокол до них буде складено на стандарті (у письмовій формі). Німецькомовна Швейцарія в історичному розвитку стосовно письмової мови приєдналась до загальнонімецького мовного стандарту, зберігаючи при цьому декілька типових швейцарських особливостей, зокрема, в усній комунікації залишилися діалекти. Письмова мова є одним із небагатьох елементів, що поєднує Швейцарію з іншими німецькомовними країнами. Ця мова близька до загальнонімецького стандарту, і її легко розуміють жителі Німеччини чи

Австрії. Німецькомовна Швейцарія створює, крім того, певну соціально однорідну групу мовців, яка протистоїть зовнішнім впливам. Цю своєрідність та гомогенність варто проте, розглядати не як однорідність мови, а як паралельне існування регіональних мовних варіантів (Varietäten). Значний розвиток діалектів (Schweizerdeutsch) в історичному перебігу та їх проникнення у всі сфери спілкування могло б бути, з лінгвістичного погляду, достатньою ознакою, щоб обґрунтувати власну незалежну мову. Оскільки відсутня стандартизація та кодифікація діалектів, вони не є офіційною мовою швейцарської нації, крім того, вони широко не вживаються у письмовій формі (використання діалекту у письмовій формі обмежується творами деяких письменників, рекламними текстами, бульварною літературою та пресою).

На сучасному етапі все частіше спостерігається тенденція до змішування швейцарських діалектів. Особливо важливу роль відіграють великі міста, наприклад Цюріх, Берн, діалекти яких обслуговують значну частину населення.

Наведемо приклад уживання діалектного типу мови у письмовій формі (текст цитований за Sprache der Gegenwart, Т. 37, с. 127):

De Stadroot het er mit grossem Erfolg presidiert, und wo n er allne för eri Aarbet danke ghoa het, het er es Taxi gnoo und esch uf de Baanhoof gfaare. Im Baanhoofbüffee hat es siim Frönd aagliüet. Bevor es ufs Perron ggangen esch, het er es Retuurbilleet glöst und het met Schwüzerfranke zahl.

Стандартною німецькою мовою Швейцарії цей текст виглядав би так:

Nachdem er den Stadtrat erfolgreich präsiert und abschliessend alle ihre Arbeit verdankt hatte, nahm er ein Taxi und fuhr auf den Bahnhof. Im Bahnhofsbüffet telefonierte er seinem Freund. Bevor er sich auf das Perron begab, löste er ein Retourbillet wobei er mit Schweizerfranken bezahlte.

Відповідником цього тексту, викладеним загальнонімецьким стандартом, є: *Nachdem er im Stadtrat erfolgreich den Vorsitz geführt und abschliessend allen für ihre Arbeit gedankt hatte, nahm er ein Taxi und fuhr zum Bahnhof. In der Bahnhofsgaststätte rief er seinen Freund an. Bevor er sich auf den Bahnsteig begab, löste er eine Rückfahrkarte, wobei er mit Schweizer Franken bezahlte.*

Незважаючи на численні приклади вживання діалекту у письмовій формі, варто наголосити, що німецька мова у Швейцарії є складовою частиною загальнонімецької мови. Хоча діалектному типові мови при відсутності його кодифікації властиві певні риси стандартизації, мовним стандартом у Швейцарії (Standardvarietät) необхідно вважати лише письмову мову в усній чи письмовій формі (Schweizer Schriftdeutsch або Schweizerhochdeutsch).

Для позначення діалектного типу мови у німецькомовних країнах інколи вживають термін *національний мовний варіант (nationale Varietät)*, у значенні набору специфічних діалектів певної мови, тобто характерних для тієї чи іншої країни. Цей термін доцільно відрізнити від іншого — *національної стандартної мови (nationale Standardvarietät, рідше nationale Variante)*. Основна відмінність між обома термінами полягає у тому, що поняття національної стандартної мови охоплює стандартний мовний варіант, а також діалектний тип мови (ряд декількох діалектів), тобто різні мовні варіанти (Varietäten).

Отже, зважаючи на це, можна стверджувати, що швейцарський національний варіант відрізняється від німецького чи австрійського, оскільки у ньому паралельно функціонують національний варіант (Schweizerdeutsch) як набір діалектів та стандартна усна або письмова мова [Schweizer Schriftsprache, Schweizerhochdeutsch].

У подальшому ми розглянемо відмінності саме стандартної мови Швейцарії від загальнонімецького мовного стандарту. Вони зумовлені багатьма чинниками, насамперед швейцарською історичною традицією (кожна з держав створює певну комунікативну спільноту з власними мовними особливостями, засобами масової інформації та ін.), системою освіти та реаліями (специфічними політичними інститутами, текстами законів тощо). Такі відмінності прийнято позначати терміном *гельветизми*. Це мовні явища, які кодифіковані у текстових джерелах швейцарського походження, і тому типові для стандартної мови у Швейцарії. Так звані нестандартні гельветизми, тобто такі, вживання яких регіонально обмежене, не розглядатимуться.

Гельветизми поширені на всіх рівнях мови: у вимові, правописі, морфології, граматиці, лексиці, синтаксисі, на рівні стилістики, прагматики та семантики.

Відмінності у лексиці.

Найбільше відмінностей між швейцарським національним варіантом та загальнонімецьким стандартом спостерігається на лексичному рівні. Стосовно специфічної швейцарської лексики ми можемо виділити три групи лексем [19, с. 27]. До першої групи варто віднести діалектні слова та регіоналізми, що увійшли до письмової мови (Schriftsprache) і поширені в основному лише у німецькомовній частині Швейцарії та частково у південній Німеччині і Австрії (так звані неспецифічні гельветизми, за термінологією Аммона [2, 252]):

Sodbrunnen (нім. Ziehbrunnen), Türfalle (Türklinke), Estrich (Dachboden), Tablar (Gestellbrett), Wallholz (Teigrolle), Schüttstein (Ausguss), Flaumer (Mop), Kartoffelstock (Kartoffelbrei), Zwetschge (Pflaume), Rösti (Bratkartoffeln), Müesli (Müsli), Most/Süssmost (Apfelsaft), Rande (Rote Rübe), schaffen (arbeiten), Senn (Hirt), Nachtessen (Abendessen), Fürsprech (Anwalt), Spitzkanne (Gießkanne), Nastuch (Taschentuch), eindrucklich (beeindruckend), Velo (Fahrrad), Töff (Motorrad), Zapfen (Korken) та ін.

Лексеми, що належать до другої групи, є переважно гельветизмами I-го ступеня, оскільки вони зрозумілі також для жителів інших німецькомовних країн, хоча можуть мати частково відмінне семантичне значення.

Нарешті, до третьої групи ми відносимо так звані реалії, пов'язані з швейцарськими політичними та культурними традиціями. Часто вони стосуються певної професійної діяльності: Lehrtochter (Lehnmädchen), Abwart (Hauswart), Serviertochter (Kellnerin), Spettfrau (Zugefrau). Серед них трапляються слова французького походження: Department, Malaise, Motion, Majorz/Proporz, Postulat, Session, Saisonnier, Tumbler:

Der Ständerat überwies gestern eine entsprechende Motion von CVP- Ständerat (20 Minuten, Freitag, der 14. Dezember 2001, Seite 6).

Чимало лексем стосується гастрономії: Apfelstrudel, Kaiserschmarren, Peperoni, Chabis, Cervelat, Gipfel, Glacee, Rauchlachs, Ruchbrot, Rösti, Stöckli також: Znuni, Zmorgen, Zmittag, Znacht, Morgenessen etc. Певні слова пов'язані з армією: Tagwache, Tagwacht, Hauptverlesen, Ceinturon, Fourier та інші.

Відмінності у фразеології.

Проблеми швейцарської фразеології потребують поглибленого вивчення, оскільки значні труднощі виникають при розмежуванні фразеологізмів стандартної мови та діалектних фразеологізмів, які поширені лише в окремих регіонах країни і не увійшли до письмової мови. Тому фразеологізми доцільно поділяти на два типи: фразеологічні регіоналізми та власне фразеологічні гельветизми (тобто такі, що стандартизовані у Швейцарії). Типово швейцарськими гельветизмами вважаються:

Типовим для Швейцарії є конструкція *es hat*, замість німецької *es gibt*, наприклад: *es hat Milch im Kühlschrank, es hat Schnee draussen; es hat solange es hat (es hät solange s hät); bitte greifen sie zu, es hat genug (bitte griffed zue es hät gmug).*

Окрім того, багато загальнонімецьких фразеологізмів увійшли у швейцарський стандарт у дещо зміненому варіанті: *Die Faust im Sack machen (нім. die Faust in der Tasche ballen); weder Fisch noch Vogel (weder Fisch noch Fleisch); keinen Wank tun (keinen Finger rühren); keinen Hochschein haben (keine Ahnung haben); kein Bein (kein Mensch)* та інші.

Окремі відмінності спостерігаються і в прагматичі. Вони полягають у неоднаковому вживанні висловів у певних комунікативних ситуаціях. Особливості спостерігаються, зокрема, при вживанні кон'юнктивних форм (у швейцарській стандартній мові прийнято вживання форм кон'юнктиву I навіть тоді, коли вони збігаються з формами індикативу). Крім того, прийнято використовувати *ja gern*, замість *ja* або *ja bitte*. У телефонній розмові після паузи (піднявши знову слухавку) вживається: *Sind Sie noch da?* Натомість у німецькому варіанті звичним є: *Da bin ich wieder*. У ресторані при замовленні використовують конструкцію: *ich hätte gern* (у Німеччині частіше вживають: *also ich bekomme/kriege*): *ich hätte gern einen Schmitzel*. На дверях у Швейцарії завжди буде написано *stossen*, замість німецького *drücken*. Відмінними є також звертання та військові накази:

hoi zäme (нім. hallo zusammen); grüezi; salii; Abtreten (нім. Wegtreten); Achtung- steht! (Stillgestanden); Ruhn (Rührt Euch).

Типовим є також вживання зменшуваних форм (Diminutiva): *Bächle, Ländle, Blöckle* тощо.

Відмінності у синтаксі є незначними і полягають у різній будові речень та іншому порядку слів у деяких сталих конструкціях, наприклад: *ich habe kalt* (нім. mir ist kalt); *ich bin*

froh, habe nicht vergessen (ich bin froh, dass ich es nicht vergessen habe); genug gut (gut genug); rentieren (sich rentieren); insofern als dass (insofern als); weiss du, wann dass er kommt? (weiss du, wann er kommt?); hast du mir noch ein Blatt? (hast du noch ein Blatt für mich?); über den Mittag (im Laufe des Nachmittags) та інші.

У швейцарському національному варіанті спостерігаємо значну кількість семантичних відмінностей, що виявляються у неоднакових чи додаткових значеннях певних слів. Так, наприклад, лемма *versorgen* має також значення *wegräumen*: *ich habe das Geschirr versorgt. Ferien* частіше вживається у значенні *Urlaub*: *Wohin gehst du in die Ferien? ich gehe bald in die Ferien.*

Відмінне значення мають також лексеми: *mich dünkt (ich glaube); laufen* (також на півдні Німеччини- *zu Fuß gehen*); *springen (rennen); Agenda (Terminkalender); Busse (Geldstrafe): ich habe eine Busse auferlegt bekommen.*

Стилістичні відмінності проявляються у тому, що певні вислови належать до іншого стилю мови у Швейцарії порівняно з Німеччиною. Багато швейцарських нейтральних зворотів сприймаються у Німеччині як застарілі. Наведемо приклади вживання лексем у трьох національних стандартних варіантах:

гельветизм	швейц. варіант	нім. варіант	австр. варіант
Abort	актуальний	застарілий	не актуальний
Abtun	актуальний	застарілий	не актуальний
Bresten	актуальний	застарілий	застарілий
alleweil	актуальний	застарілий	розмовна мова
darob	актуальний	застарілий	не актуальний
dieweil	актуальний	не актуальний	застарілий
Fauteuil	актуальний	застарілий	актуальний
fürderhin	актуальний	застарілий	застарілий
geheissen	актуальний	застарілий	не актуальний
item	актуальний	застарілий	актуальний
Kanapee	актуальний	не актуальний	не актуальний
Menagerie	актуальний	застарілий	не актуальний
Perron	актуальний	застарілий	застарілий
Spezereien	актуальний	не актуальний	застарілий
Zuchthaus	актуальний	застарілий	застарілий

Деякі інші лексеми, немарковані у Швейцарії, сприймаються як вульгарні:

hocken (нім. *sitzen, sich setzen*); *bescheissen* (*mogeln, schummeln*); *es scheisst mich an* (*es nervt mich*) та інші.

Ще однією особливістю є відсутність частки *na*, що часто вживається у німецькому стандарті *Na, wie geht's dir so?*

Проаналізовані приклади і ситуації дозволяють стверджувати, що існують значні відмінності між швейцарським стандартним національним варіантом і загальнонімецьким стандартом. В усній комунікації стандартна німецька мова сприймається як чужа, оскільки не існує якогось перехідного типу мови між стандартом та діалектом. Разом із тим варто також зауважити, що письмова мова Швейцарії на сучасному етапі набуває багатьох регіональних рис. У перспективі можливе витіснення із письмової комунікації стандарту діалектним типом. Саме тому деякі лінгвісти (зокрема *Koller*) твердять про мовну диглосію у письмовій формі: стандарт в офіційних письмових документах та вживання діалекту на письмі у приватній сфері.

Діалекти у німецькомовній Швейцарії значною мірою виконують також політичну функцію, яка полягає у мовному відмежуванні від інших німецькомовних країн. Вони розглядаються самими швейцарцями як ознака швейцарської ідентичності, швейцарського федералізму, як рідна мова, відмінна від німецької. Тому подальший мовний розвиток буде залежати від деяких політичних чинників.

Література

1. Ammon, Ulrich: Explikation der Begriffe „Standardvarietät“ und „Standardsprache“ auf normtheoretischer Grundlage. In Holtus, G./Radtke, E.: Sprachlicher Substandard. Max Niemeyer Verlag, Tübingen 1986.
2. Ammon, Ulrich: Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten. Berlin/New York, de Gruyter 1995.
3. Domaschnew, A.: Die Entwicklung der Theorie der nationalen Variante der Literatursprache in der sowjetischen Sprachwissenschaft. In: Bahner, W./Schildt, J./Viehweiger, D.: Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguistics, Berlin 1991.
4. Duden- Das grosse Wörterbuch der deutschen Sprache: In sechs Bänden. 1976-1981. Hrgs. Günter Drosdowski. Mannheim: Bibliographisches Institut.
5. Ferguson, Charles: Diglossia. In: Word 13, 1959.
6. Gajek, Bernhard: Die deutsche Sprache in der Schweiz und in Österreich. In: Zeitschrift für deutsche Wortforschung, Bd. 19. 1963.
7. Huth, Helga: Bemerkungen zu einigen vorwiegend durch die unterschiedliche historische Entwicklung bedingten Spezifika in der Lexik der drei deutschsprachigen Staaten DDR, BRD, Österreich und dem deutschsprachigen Teil der Schweiz. In Deutsch als Fremdsprache, 16, 1979.
8. Hägi, Sarah: Helvetismen im Werk Deutschschweizer Schriftstellerinnen/Schriftsteller der Gegenwart. Schriftliche Hausarbeit im Rahmen der Ersten Staatsprüfung für das Lehramt für die Sekundarstufe II. Brühl, 2000.
9. Helen, Christen: Sprachliche Variation in der deutschsprachigen Schweiz. In: Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik, Beiheft 58, Stuttgart 1998.
10. Koller, Werner: Nationale Sprach(en)kultur der Schweiz und die Frage der „nationalen Varietäten des Deutschen“. Universität Bergen/Norwegen, 1997.
11. Kloss, Heinz: Über einige Terminologie- Probleme der internationalen Soziolinguistik. In: Deutsche Sprache 1997.
12. Löffler, Heiner: Das Deutsch der Schweizer. Zur Sprach- und Literatursituation in der Schweiz. Aarau/ Frankfurt am Main, 1986.
13. Meyer, Kurt: Wie sagt man in der Schweiz? Wörterbuch der schweizerischen Besonderheiten. Mannheim/Wien/Zürich, 1989.
14. Meyer, Kurt: Unser Anteil an der deutschen Schriftsprache. In: Sprache, Sprachgeschichte, Sprachpflege in der deutschen Schweiz 1964, Geschäftsstelle des Deutschschweizerischen Sprachvereins, Zürich.
15. Moser, Hugo: Regionale Varianten der deutschen Standardsprache. In Wirkendes Wort 32.
16. Muhr, Rudolf: Zur Terminologie und Methode der Beschreibung plurizentrischer Sprachen und deren Varietäten am Beispiel des Deutschen. In: Rudolf Muhr, Richard Schrod: Österreichisches Deutsch und andere nationale Varietäten plurizentrischer Sprachen in Europa. Empirische Analysen. Wien, 1997. S. 40- 67.
17. Pulit, Wieslaw: Helvetismen. Nationale Varianten in der neueren Deutschschweizer Literatur. Lizentiatsarbeit am deutschen Seminar der Universität Basel, Basel 2001.
18. Rupp, Heinz: Tendenzen, Formen und Strukturen der deutschen Standardsprache in der Schweiz. In: Linguistische Studien Reihe A; Arbeitsberichte Akademie der Wissenschaften der DDR, Zentralinstitut für Sprachwissenschaft Berlin, 1983.
19. Schläpfer, Robert: Schweizerhochdeutsch in einem hochdeutschen Wörterbuch für die deutsche Schweiz. In: Germanistica Friburgensia 7. Wortschatzprobleme im Alemannischen, hrgs. von Walter Haas und Anton Näf, Freiburg 1983.
20. Schwarzenbach, Rudolf: Die Stellung der Mundart in der deutschsprachigen Schweiz. Studien zum Sprachgebrauch der Gegenwart, Frauenfeld, 1969.
21. Sprache der Gegenwart: Jahrbuch des Instituts für Deutsche Sprache. Bd. 37. Düsseldorf: Schwann, 1997

Andrij Rozhyk. Language Peculiarities of the Swiss National Variant from the Point of View of Modern German Language. This article deals with the basic differences in using of the Swiss national variant. It stresses that this version occupies a considerable part in the course of formation the national identity and cultural tradition of the Swisses. The research informs about the conditions and circumstances in the usage of two different types of language in Switzerland. The author leads in new linguistic terminology which concerns the different aspects of the language. The article exposes how the helvetyisms are used on the lexical stylistic level and pragmatic.